

Brüssel, 25.9.2013
COM(2013) 656 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**tekstiiltoodete võimalike uute märgistusnõuete ja tekstiiltoodetes sisalduvate
allergeensete ainete uuringu kohta**

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

tekstiiltoodete võimalike uute märgistusnõuete ja tekstiiltoodetes sisalduvate allergeensete ainete uuringu kohta

1. Sissejuhatus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. septembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1007/2011 tekstiilkiudude nimetuste ja tekstiiltoodete kiukoostise märgistamise ja tähistamise kohta¹ (edaspidi „tekstiilmäärus” või „määrus”) on ELi ainus tekstiiltoodete suhtes kohaldatav valdkondlik õigusakt². Selles on sätestatud tingimused ja eeskirjad tekstiiltoodete märgistuse ja tähistuse kohta ning tekstiilkiudude nimetuste eeskirjad. Seda kohaldatakse kõikide toodete suhtes, mille massist vähemalt 80 % on tekstiilkiud, sealhulgas töötlemata tooted, osaliselt töödeldud tooted, töödeldud tooted, pooltooted, poolvalmis või valmis õmblustooted.

Tekstiilmääruse artikli 24 kohaselt peab Euroopa Komisjon esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule 30. septembriks 2013 aruande, millele on vajaduse korral lisatud õigusaktide ettepanekud „võimalike liidu tasandil kehtestatavate uute märgistusnõuete kohta, et anda tarbijatele tekstiiltoodete omaduste kohta täpset, asjakohast, arusaadavat ja võrreldavat teavet”. Uuritud küsimuste hulka kuuluvad muu hulgas päritolumärgistuse süsteem, ühtlustatud hooldusmärgistuse süsteem, ühtne liidu suurusmärgistuse süsteem, allergiat tekitavate ainete äramärkimine, elektrooniline märgistus ja muud uued tehnoloogiad ning keeleväliste sümbolite või koodide kasutamine tekstiilkiudude kindlakstegemiseks. Kuna tekstiilmääruse artikliga 12 on kehtestatud nõue märgistada loomset päritolu mittetekstiilseid osi sisaldavad tekstiiltooted, uuriti ka nahktoodete võimalikku märgistamist või tähistamist. Lisaks sellele nõuti määruse artiklis 25, et komisjon viiks läbi uuringu, et hinnata, kas allergiliste reaktsioonide ja tekstiiltoodetes kasutatavate keemiliste ainete või segude vahel on põhjuslik seos ning esitada vajaduse korral õigusaktide ettepanekud.

Käesolev aruanne on koostatud Euroopa Komisjoni nimel teostatud uuringute tulemuste põhjal. Uuringute käigus analüüsiti tekstiil- ja nahktoodete erinevaid märgistussüsteeme ning ka põhjuslikku seost allergia ja valmis tekstiiltoodetes sisalduvate keemiliste ainete vahel. Nende uuringute tulemusi on laialdaselt arutatud liikmesriikide ekspertide, tootmisharu ja muude sidusrühmadega, eelkõige tekstiilnimetuste ja -märgistuste eksperdirühma raames³. Tekstiiltoodete märgistamise uuringus võeti arvesse Euroopa Parlamendi liidu sisepoliitika peadirektoraadi nimel 2010. aastal teostatud uuringut⁴. Käesolevas aruandes võetakse arvesse olemasolevaid Euroopa ja rahvusvahelisi standardeid ning käsitletud on ka väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKEd) probleeme. Aruande 2. peatükis on antud ülevaade tekstiili- ja rõivatööstusest, 3. ja 4. peatükis vastavalt kokkuvõtte võimalikest uutest märgistusnõuetest (artikkel 24) ja keemiliste ainete uuringu peamised tulemused (artikkel 25) ning 5. peatükis esitatud järeldused.

¹ ELT L 272, 18.10.2011, lk 1, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:272:0001:0064:ET:PDF>

² Tekstiilmäärusega tunnistati alates 8. maist 2012 kehtetuks direktiivid 73/44/EÜ, 96/73/EÜ ja 2008/121/EÜ. Tekstiiltoodete puhul, mis vastavad direktiivile 2008/121/EÜ ja mis on turule lastud enne määruse jõustumist, lõpeb üleminekuperiood 9. novembril 2014.

³ Tekstiilnimetuste ja -märgistuste eksperdirühma koosolekute protokollid on kättesaadavad aadressil http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/textiles/documents/index_en.htm

⁴ Euroopa Parlamendi uuring tekstiiltoodete märgistamise kohta on kättesaadav aadressil <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201108/20110825ATT25276/20110825ATT25276EN.pdf>

2. Ülevaade ELi tekstiil- ja rõivatoodete sektorist

ELi disainipõhiste tarbekaupade tootmisharu koosneb väga erinevatest sektoritest, eelkõige tekstiili- ja rõivatööstusest, naha- ja jalatsitööstusest, vabaajatoodete (sporditarbed, mängud, mänguasjad) ning ehte-, sisustus- jms tööstusest. Need sektorid hõlmavad üle poole miljoni ettevõtte, kes tegutsevad väärtusahelas (sh disain, tootearendus, tootmine, turustus ja jaemüük). Üheskoos annavad nad ELis ligikaudu 500 miljardi euro suuruse aastase kogukäibe ja umbes 5 miljonit töökohta.

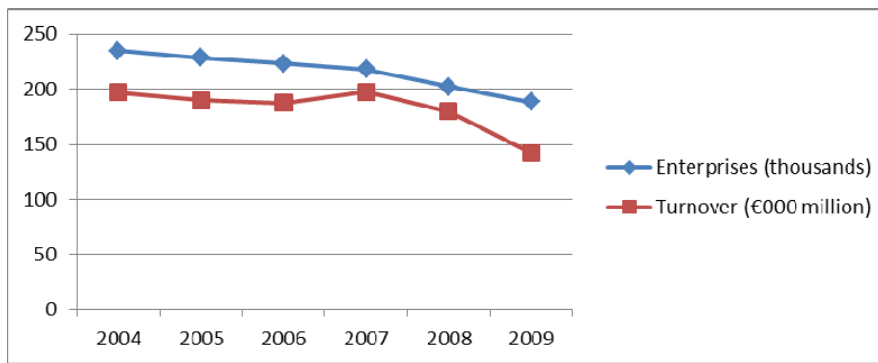
Euroopa tekstiili- ja rõivatööstus on väga mitmekesine⁵, innovaatiline ja loov tööstussektor, mis koosneb peamiselt VKEdest: aastal 2009 oli firmades keskmiselt 10 töötajat, kui aastakümne alguses oli neid olnud keskmiselt 18. Aastal 2011 koosnes sektor Euroopas rohkem kui 185 000 äriühingust, kus töötas rohkem kui 1,7 miljonit inimest ja mille kogukäive oli 152 miljardit eurot⁶. Tiheda üleilmse konkurentsi tingimustes pöörduvad Euroopa ettevõtted oma jätkusuutliku konkurentsivõime säilitamiseks ja suurendamiseks järjest rohkem teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni poole. Pärast rohkem kui 15 aastat radikaalseid struktuurimuutusi moodustavad suure lisandväärtusega eritooted praegu olulise osa sektori tegevusest. Märkimisväärsed jõupingutused teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni alal on suurendanud tekstiilitööstuse teadmispõhisust ja jätkusuutlikkust, eelkõige selliste ettevõtete puhul, kes pakuvad „tellimuslahendusi” uutele rakendustele ja teenustele sellistes nõudlikes valdkondades nagu tervishoid, tsiviilehitus, autotööstus või lennundus.

Viimase 15 aasta jooksul on tekstiil- ja rõivatoodete sektor parandanud oma energiatõhusust ligikaudu 35 % võrra, niihästi toodanguühiku kui ka lisandväärtuse kohta, ning see ületab oluliselt tootmissektori kui terviku vastavat näitajat. Sektor hõlmab rõivaste, sisustustekstiilide ja tehniliste tekstiilide turusegmente, kusjuures igaüks neist annab ligikaudu kolmandiku kogu käibest/tulust. ELis on tasakaal siiski kaldumas tehniliste tekstiilide kasuks⁷, sest selles segmendis on ELil suhteline konkurentsieelis oma kaubanduspartnerite ees. Tekstiili- ja rõivatoodete sektor tervikuna annab kogu töötleva tööstuse lisandväärtusest 3 % ja töökohtadest 6 %. Sektori nähtav tööjõu tootlikkus kasvas 40 protsendilt ajavahemikus 2004–2009 46 protsendile. Investeeringute tase lisandväärtuse ühiku kohta on püsinud stabiilselt ligikaudu 11 % juures.

⁵ See hõlmab niivõrd mitmesuguseid tegevusi nagu tehiskiudude tootmine, ketramine (kas seotud kiu esmase töötlemisega või integreeritud riide valmistamisega), kudumine (sageli integreeritud värvimise ja viimistlemisega) ja silmuskudumine ning viimistlemine (sh ka värvimine, trükkimine, pealistamine ja lamineerimine).

⁶ Eurostat.

⁷ Tehnilise tekstiili sektoris töötab ligikaudu 15 000 äriühingus umbes 300 000 töötajat. Peamised rakendusturud on: põllumajandus, metsandus ja akvakultuur; ehitus; rõivaste ja jalatsite funktsionaalsed detailid; geotekstiilid ja inseneritööd; mööbli osad ja põrandakatted; filtreerimine ja tööstusotstarbelised tooted; hügieen ja meditsiin; transpordivahendid ja sisustus; keskkonnakaitse; pakkimine ja ladustamine; isiku- ja varakaitse; sport ja vaba aja veetmine.

Joonis 1. Tekstiili- ja rõivatööstuse ettevõtete arv ja käive (2004–2009)
Allikas: Eurostat

Pärast viieaastast langusperioodi tundub tekstiili- ja rõivatööstus olevat finantsturgude ebastabiilsusest mõningal määral toibunud, kuid seda suundumust peavad 2012. aasta andmed veel kinnitama. Peamised tegurid ja küsimused, mis mõjutavad tekstiili- ja rõivatööstuse konkurentsivõimet, on samad, mis mõjutavad ka teisi sektoreid. Eelkõige rahastamisvõimalused on kriitilise tähtsusega, et võimaldada investeringuid tootmisvahendite moderniseerimiseks ja arendada välja olemasolevatele või uutele turgudele suunatud tooteid, milles disaini osakaal on suurem. Oskustööjõu puudumine on teine oluline probleem mitte ainult tekstiili- ja rõivatööstuses, vaid kogu töötlevas tööstuses. Teatavad küsimused, nagu intellektuaalomandi õigused ja nende rikkumised, vajavad rohkem tekstiili- ja rõivatööstusele suunatud ja sektoripõhiseid lahendusi. Osana edasistest sammudest tegelevad ettevõtted aktiivselt tehnoloogilise ja mittetehnoloogilise innovatsiooniga, arendavad toodete disainisisu, kaubamärke ja kvaliteettooteid ning ekspordivad, et kompenseerida ELis langenud nõudlust. Sektor on muutumas üha konkurentsivõimelisemaks.

3. Praegune olukord ja märgistusküsimuste tõenäoline areng

Käesolevas jaos antakse ülevaade tekstiiltoodete praegustest märgistusnõuetest ja hinnatakse, kas on vaja võimalikke uusi nõudeid ning kas tekstiil- ja nahktoodete märgistust ja tähistust on soovitav ja võimalik ühtlustada.

Vastavalt tekstiilimäärusele peab ELi turul olevatel tekstiiltoodetel olema etikett või märgistus, millel on näidatud toote kiukoostis, kasutades määruse I lisas loetletud kiunimetusi. Kõigi koostisse kuuluvate kiudude nimetused ja massiprotsent tuleb loetleda kahanevas järjekorras. Toote kiukoostise märgistus- ja tähistusnõudeid kohaldatakse tekstiiltoodete ja tekstiilosade suhtes, mis sisaldavad vähemalt 80 massiprotsenti tekstiilkiudu. Määrusega ei reguleerita muid märgistamis- ja tähistamisaspekte. Nahktoodete suhtes ei kohaldata märgistamis- ja tähistamisnõudeid⁸, välja arvatud jalatsite puhul, mis kuuluvad jalatsidirektiivi 94/11/EÜ⁹ reguleerimisalasse. Teatavad tekstiiltoodete kategooriad, sealhulgas vaibad ja muud põrandakatted ning kodutekstiilid, on ühtlasi hõlmatud määrusega (EL) nr 305/2011¹⁰, millega sätestatakse ehitustoodete ühtlustatud turustustingimused.

Võimalike uute märgistusnõuete vajadust hinnatakse uuringute põhjal, mis viiakse läbi komisjoni nimel, ning seda kontrollitakse ja täiendatakse mitmesuguste sidusrühmadega

⁸ Tooted, mis koosnevad vähem kui 80 massiprotsendi ulatuses tekstiilkiust, ei kuulu tekstiilimääruse reguleerimisalasse ning märgistus- ja tähistusnõudeid nende suhtes ei kohaldata. Nii on see näiteks toodete puhul, mis koosnevad 79 massiprotsendi ulatuses nahast.

⁹ ELT L 100, 19.4.1994, lk 37, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1994L0011:20070101:ET:PDF>

¹⁰ ELT L 88, 4.4.2011, lk 5, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:088:0005:0043:ET:PDF>.

peetavate ulatuslike arutelude¹¹ käigus. Kuna märgistuse võimalikku ühtlustamist käsitlevad uuringud on teostatavusuuringud, mis peavad olema aluseks võimalikule mõju hindamisele, on poliitikavariante rohkem ja nad ei ole nii kitsapiirilised kui ametlikus mõju hindamise etapis. Need uuringud annavad hea ülevaate kõigi uute nõuete võimalikust mõjust ja kasust. Illustreerivad näited on võimaldanud hinnata, kas tulusid ja kulusid on vaja täiendavalt põhjendatult hinnata.

Kuna tekstiilimääruse artiklis 24 on sätestatud, et võimalikke tarbijakeskseid¹² märgistusnõudeid tuleb uurida asjaomaste sidusrühmadega konsulteerides, hõlmas tekstiiltoodete märgistamise uuring¹³ ka tarbijaküsitlust ja vestlusi sidusrühmadega¹⁴; uuringus hinnati mitmesuguseid märgistus- ja tähistusvõimalusi järgmiselt.

(a) Päritolumärgistuse süsteem

Päritolumärgistus on tarbijate huvides. Praegu ei ole õige hetk pidada üksikasjalikumat arutelu tekstiilimääruses päritolumärgistuse süsteemi kehtestamise asjakohasuse üle, sest hiljuti võeti vastu komisjoni ettepanek määruse kohta, milles käsitletakse tarbijatele mõeldud toodete ohutust¹⁵ ning millega komisjon kavatseb kehtestada üleliidulise ja sektoritevahelise süsteemi, milles võetakse arvesse päritoluriiki ja muid jälgitavusaspekte. Selle uudise võttis rõõmuga vastu märkimisväärne hulk sidusrühmi, sealhulgas tekstiiltoodete sektoris.

(b) Hooldusmärgistuse süsteem

Tarbijad peavad kõige olulisemaks märgistust, mis näitab, kuidas on tekstiiltoodet kõige parem hooldada. Üldiselt on nad senise, erasektori poolt vastu võetud märgistussüsteemiga tuttavad ja saavad sellest aru. Seda vabatahtlikku ja kogu maailmas levinud süsteemi omavad ja kontrollivad sidusrühmad ja see süsteem on aluseks standardile EN ISO 3758: 2012 (Tekstiil. Hooldustähistuse süsteem) ja muudele süsteemidele (nt USAs). Seadusandliku (kohustusliku) tegutsemisviisi oodatavad hüved on üsna piiratud ning sõltuvalt ettevõtete suutlikkusest kulusid katta, võivad nad kulude tõenäolist lõpptarbijate kanda jätmist mitte üles kaaluda. Praeguse süsteemi toimimise parandamisel on häid külgi, eelistatavalt selleks, et rahuldada paremini tarbijate vajadusi, näiteks kasutades uusi sümboloid, ja kui see on asjakohane, suurendada teadlikkust (nt riiete pesemine madalal temperatuuril), mida erasektor teeb juba niigi.

(c) Suurusmärgistuse süsteem

Õige suuruse kindlakstegemine on tarbijate jaoks väga oluline. Nad tunnevad mitmesuguseid olemasolevaid vabatahtlikke süsteeme ning ettevõtted ja avalik-õiguslikud organisatsioonid pakuvad nendevahelisi vastavustabeleid. Vaatamata ilmnenu raskustele on välja töötatud Euroopa ja rahvusvahelised (ISO) standardid, eelkõige standard EN 13402, milles määratakse kindlaks rõivasuuruste tähistamise süsteem. Kohustusliku süsteemi oodatavad hüved on piiratud, võrreldes üleliidulise standarditel põhineva süsteemiga. Rõhku tuleks panna käimasoleva standardimistöö edasiarendamisele ja lõpuleviimisele. Vajaduse korral võiksid asjaomased sidusrühmad ja riigiasutused anda tuge raskuste ületamiseks ja saavutada standarditel põhinevale süsteemile laiema konsensuse.

¹¹ Koosolekud (joonealune märkus 3) ja tarbijaküsitlus (joonealune märkus 14).

¹² Artikkel 24: „et anda tarbijatele (...) täpset, asjakohast, arusaadavat ja võrreldavat teavet”.

¹³ Tekstiiltoodete märgistamise uuring on kättesaadav aadressil: http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/textiles/files/studies/study-report-labelling-textile_en.pdf

¹⁴ Nagu on märgitud tekstiiltoodete märgistamise uuringus, toimus tarbijaküsitlus seitsmes liikmesriigis ja vastajaid oli rohkem kui 3500.

¹⁵ COM(2013) 78 final – Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse tarbijatele mõeldud toodete ohutust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/357/EMÜ ja direktiiv 2001/95/EÜ, 13.2.2013.

(d) Allergeensete ainete äramärkimine

Allergeensete ainete olemasolu valmistekestiiltoodetes ja nende põhjustatud riskid on paljude tarbijate jaoks oluline teema. On juba olemas mõned vabatahtlikud kemikaalisaldusega seotud sertifitseerimis- ja märgistamissüsteemid, mis annavad tarbijatele teada, et toode sisaldab (või mõnede toodete puhul, et see ei sisalda) neid aineid. Siiski ei ole mitte iga aine puhul, mida tekstiiltooted võivad sisaldada, määratud kindlaks kontsentratsioone, mis võivad sellega kokku puutuvatel inimestel tekitada allergilist reaktsiooni. Tuleks leida teaduslikult põhjendatud epidemioloogilisi andmeid. Samuti esineb ebakindlust eelkõige sellistes küsimustes nagu põhjuslik seos tekstiiltoodete ja rahvastiku hulgas esinevate allergiate vahel, tarbijate kokkupuude ja doosivastuse varieeruvus inimeste allergilise reaktsiooni puhul, samuti valmis tekstiiltoodetesse jäävad keemilised ained. Praegu takistab selline ebakindlus tõepoolest tarbijatele täpse, asjakohase ja võrreldava teabe andmist tegelike riskide kohta, mis on seotud kemikaalide olemasoluga tekstiiltoodetes. Et selline teave oleks mõjus, peab see olema kõigi tarbijate jaoks arusaadav ja mõtestatud. Usaldusväärsemat ja paremini kontrollitavat teavet on vaja ka selleks, et tõendada toote vastavust nõuetele, teha turujärelevat ja kohaldada täitemeetmeid. Olemasolevad horisontaalsed õigusaktid, eelkõige määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH),¹⁶ ning määrus (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist (CLP)¹⁷, samuti muud õigusaktid (nt kosmeetikatoodete, biotsiidide, pestitsiidide) võiksid pakkuda lahendusi teatavatest tekstiiltoodetes esinevatest ainetest põhjustatud riskidele.

(e) Elektrooniline märgistus ja muud uued tehnoloogiad ning keeleväliste sümbolite või koodide kasutamine (kiudude kindlakstegemiseks)

Mitmed uued ja uuenduslikud tehnoloogiad ja teabedastusvahendid, nt 2-D-koodid ja raadiosagedustuvastus (RFID), on nüüdseks juba müügil ja neid kasutatakse toidu ja tekstiiltoodete puhul. Suurte jaemüügiga tegelevate ettevõtete katsed sellistes valdkondades nagu laoseis, tellimused ja kliendihaldus annavad huvitavaid tulemusi. VKEde hulgas ulatuslikumaks kasutuselevõtuks on siiski vaja kulutõhusamaid ja taskukohasemaid lahendusi. Seadusandliku (kohustusliku) toimimisviisi eeliseid tarbijate jaoks peetakse piiratuks ja kulusid ikka veel liiga suurteks. Üksikutel ettevõtetel peaks olema võimalus valida eri konkureerivate süsteemide vahel.

(f) Muud liiki märgistus ja naha ehtsuse tähised

Komisjon analüüsis ka muud liiki märgistust, mis ei ole selgesõnaliselt nimetatud määruse artiklis 24, eelkõige mahepõllumajandus-, keskkonna-, sotsiaal-, süttivus- ja ehtsusmärgistust. Ilmnes, et tarbijad on teadlikud erinevatest olemasolevatest standarditest ning rahvusvahelistest, riiklikest ja ELi kavadest, nt mahemärgistest (era), ökomärgistest (ELi ökomärgis, Põhjamaade luik, sinine ingel jms), sotsiaalmärgistest (ISO 26000). Mitmed ökomärgised näevad juba ette piiranguid ohtlike ainete kasutamisel, mis võivad olla keskkonnale kahjulikud ja põhjustada allergilisi reaktsioone. Tarbijate huvi sarnaste ELi tasandi märgistussüsteemide vastu tekstiilimääruse alusel oli seepärast vähene. Teisest küljest ilmnes tarbijate ja tootjate hulgas naha märgistuste¹⁸ teemadel tehtud küsitluse tulemustest, et naha ehtsust näitavas märgises nähakse teatavat kasu. Seetõttu käivitas komisjon hiljuti

¹⁶ ELT L 396, 30.12.2006, lk 1, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:396:0001:0849:ET:PDF>

¹⁷ ELT L 353, 31.12.2008, lk 1, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:353:0001:1355:ET:PDF>

¹⁸ Naha märgistuse uuring on kättesaadav aadressil: http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/leather/files/study-report-labelling-leather_en.pdf

mõjuhindamisprotsessi, et hinnata põhjalikult, milliseid kulusid ja millist kasu pakuvad naha ehtsusmärgistuse alal erinevad poliitikavariandid, sealhulgas seadusandlik. Selle mõju hindamise tulemustele tuginedes otsustab komisjon, kas ELi tasandil tuleks kavandada meetmete võtmist.

4. Allergeenide uuring

Tekstiilmääruse artikli 25 kohaselt tehti komisjonile ülesandeks uurida võimalikku põhjuslikku seost allergiate ja tekstiiltoodetes kasutatavate keemiliste ainete või segude vahel ning esitada selle uuringu¹⁹ põhjal vajaduse korral olemasolevate õigusnormide kontekstis õigusaktide ettepanekuid. Vastavalt kõnealusele artiklile võeti uuringus arvesse liikmesriikide tasandil tehtud uuringute tulemusi, milles keskenduti keemilistele ainetele, mida esineb valmistekstiiltoodetes, kuid mitte tekstiilkius ega -riides. Samuti ei kuulunud uuringusse kemikaalide töötervishoiualased aspektid ega riskihindamine. Uuringu tulemuste põhjal uuritakse käesolevas jaos võimalikke variante, kuidas lahendada tekstiilitööstuses kasutatavate allergeenidega seotud muresid.

Enamikku tekstiiltooteid võib pidada ohutuks²⁰, ehkki tundlikel inimestel kujuneb allergilisi reaktsioone tekstiilkiududele, kas villale kui sellisele, või siis teatavatele keemilistele ainetele (või segudele), mida kasutatakse tekstiiltoodete valmistamisel. Umbes 1-2 % kõigist kontaktallergiatega tulenevad teadete kohaselt tekstiilist²¹ (mis seega on kosmeetikatoodete²², metallakssessuaaride ja farmaatsiatoodete järel allergiateadetes neljandal kohal). Umbes 2/3 tekstiiliga seotud allergiajuhtudest omistatakse dispersioonvärvainetele, millest mõned võivad sensibiliseeritud isikul põhjustada allergilist kontaktdermatiiti. Praegused teaduslikult teadmised näitavad, et mõned tekstiilviimistlusvaigud võivad eraldada aineid, mis põhjustavad sensibiliseeritud isikul allergilist kontaktdermatiiti. Paljud tekstiiltoodete lisa- ja abiained on haruldased sensibilisaatorid, kuid aktiivvärvainetel ei ole sensibiliseerivat toimet. On aineid, mis nende olemuslike omaduste põhjal klassifitseeritakse nahka sensibiliseerivateks või ärritavateks aineteks ja mis võivad jääda valmistekstiiltoodetesse.

Ei ole veel võimalik teha üldisi järeldusi selle kohta, kas on olemas põhjuslik seos allergiliste reaktsioonide ja valmistekstiiltoodetes kasutatavate ning neisse jäänud keemiliste ainete vahel. Endiselt on teadmata valmistekstiiltoodetes olevate sensibiliseerivate ja ärritavate keemiliste ainete tegelik eraldumine ja ohutud kontsentratsioonikünnised ning seetõttu on raske anda tarbijatele täpset ja asjakohast teavet. Lisaks on vaja riski hinnata, et teha kindlaks, kas need ained kujutavad endast vastuvõetamatut ohtu ja nõuavad meetmeid REACH-määruse kohaste piirangute kehtestamiseks. Eelretsenseeritud epidemioloogilisi andmeid on vähe²³ ja needki, mis on olemas, ei ole hiljutised.

¹⁹ Uuring põhjusliku seose kohta allergiliste reaktsioonide ja tekstiilides kasutatavate keemiliste ainete ja segude vahel: http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/textiles/files/studies/study-allergic-reactions-textile_en.pdf

²⁰ Aastal 2012 oli suur enamik tekstiil- ja rõivaesemeid puudutavatest RAPEXi teadetest seotud riskidega, mis tulenesid paelte kasutamisest, mitte keemilistest ainetest.

²¹ BfR Information No. 018/2007
http://www.bfr.bund.de/cm/349/introduction_to_the_problems_surrounding_garment_textiles.pdf

²² „Hinnanguliselt võib kontaktallergiat lõhnaainete suhtes esineda 1–3 protsendil Euroopa kogu elanikkonnast”. Tarbijaohutuse komitee arvamus kosmeetikatoodetes esinevate allergeensete lõhnaainete kohta, lk 7. Arvamus SCCS/1459/11 on kättesaadav aadressil: http://ec.europa.eu/health/scientific_committees/consumer_safety/docs/sccs_o_102.pdf

²³ „Andmed inimestel toimet esilekutsuvate dooside leidmiseks tehtud katsete kohta on mitmeski mõttes väga piiratud.” Arvamus SCCS/1459/11 kosmeetikatoodetes esinevate allergeensete lõhnaainete kohta, lk 8.

Valdav enamik tekstiilitööstuses kasutatavaid ja valmistekstiiltoodetes esinevaid aineid ei ole ei sensibiliseerivad ega ärritavad²⁴. On küll probleemseid aineid²⁵, mille kasutamine on piiratud või keelatud olemasolevate ELi õigusaktidega (nt REACH, kosmeetikatoodete määrus, pesuainete määruised ja ELi ökomärgis). Väga ohtlike ainete (VOA) asjus töötas komisjon 2012. aasta lõpuks koostöös Euroopa Kemikaaliameti ja liikmesriikidega välja nn VOA tegevuskava²⁶, et selgitada välja kõik ELi jaoks olulised VOA-d ja kanda need kandidaatainete loetellu, et need REACH-määruse kohaselt 2020. aastaks autoriseerida. Tegevuskava hõlmab esialgset sõelumist, et jätta prioriteetloetelust muu hulgas välja ained, mida ELis ei toodeta ja/või ei kasutata, ning sellele järgnevat riskijuhtimisvõimaluste analüüsi, et selgitada välja kõige sobivam viis ELis toodetavatest ja/või kasutatavatest ainetest tulenevate võimalike riskide maandamiseks. Vajaduse korral tehakse selles analüüsis ettepanekuid edasiste sammude kohta kas REACH-määruse alusel või väljaspool selle reguleerimisala. Selleks, et mis tahes võimalik regulatiivne lähenemisviis tooks tarbijatele ja ettevõtetele kaasa soovitud kasu ning soosiks eeskirjade täitmise tagamist ja turujärelevalvet, peab see põhinema usaldusväärsel, kontrollitaval ja kergesti mõistetaval teabel.

Tulevikus keskendutakse tõenäoliselt teadusuuringute edendamisele alternatiivsete mitteallergeensete ainete ja kokkupuute valdkonnas, riskihindamisele ja seni veel ebakindlate küsimuste lahendamisele valmistekstiiltoodetest eralduda võivate ainete ning allergiakaitset pakkuvate kontsentratsioonide/piinormide valdkonnas. Ka VOA tegevuskava rakendamiseks tehtud töö võiks olla osa allergiliste reaktsioonide ja tekstiiltoodetes esinevate kemikaalide vahelise seose uuringu võimalikest järelmeetmetest. VOA tegevuskavaga tehtava töö raames luuakse ajutine kooskõlastusrühm, mis sõelub sensibiliseerivaid aineid ja selgitab välja, millised neist võivad olla VOA-d. See rühm võiks kontrollida tekstiiltoodetes esinevate ainete loetelu, mis koostatakse artikli 25 alusel toimuva uuringu raames, ning vajaduse korral suunata ained edasise prioritseerimise ja riskijuhtimisvõimaluste analüüsile.

5. Kokkuvõte

Komisjoni nimel tehtud uuringud ja laia sidusrühmade ringiga peetud konsultatsioonid on näidanud, et uute algatuste väljatöötamine tekstiiltoodete uute märgistusnõuete kehtestamiseks pakub tarbijatele huvi.

Siiski järeldab komisjon läbiviidud hindamiste põhjal, et tekstiilimääruises ei ole vaja käsitleda selliseid märgistusnõudeid nagu alljärgnevalt nimetatud, arvestades, et need on praegu kehtestatud või väljatöötamisel teistes regulatiivsetes ja mitteregulatiivsetes raamistikes: i) hooldus- ja suurusmärgistus on praegu lahendatud vabatahtlike kavade või standarditega; ii) eelkõige standardimine on praegu arenemas ühtlustatud suurustähiste süsteemi suunas niihästi ELis kui ka rahvusvahelisel tasandil; ning iii) päritoluriigi märgistuse näeb ette komisjoni ettepanek tarbijatele mõeldud toodete ohutuse määruise kohta, mille artiklis 7 on sätestatud sektoritevaheline lahendus päritoluriigi ja jälgitavusega seotud probleemidele.

Mis puudutab eelkõige tekstiilitootmises kasutatud allergeensete ainete tähistamisnõudeid, on komisjon jõudnud seisukohale, et täiendavaid jõupingutusi alternatiivsete mitteallergeensete ainete uurimisel ja kasutuselevõtul peetakse tähtsaks. Kuigi on juba olemas mõned vabatahtlikud märgistussüsteemid, millega antakse tarbijatele teada ohtlike ainete (sh

²⁴ Kindlaks on tehtud umbkaudu 70 allergeeni, KEMI report no 3/13 <http://www.kemi.se/Documents/Publikationer/Trycksaker/Rapporter/Rapport-3-13-textiles.pdf>

²⁵ Probleemsete ainete hulka kuuluvad: kantserogeensed, mutageensed ja reproduktiivtoksilised ained (CMR), püsivad bioakumuleeruvad ja toksilised ained (PBT), sisesekretsioonisüsteemi kahjustajad jms.

²⁶ VOA tegevuskavas on määratletud mitmete võimalike VOA kategooriate, sealhulgas sensibiliseerivate ainete väljaselgitamise ja hindamise protsess. (<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/13/st05/st05867.en13.pdf>)

allergeenide) esinemisest tekstiiltoodetes, tuleks märgistuskavasid ja muid vahendeid, millega edastatakse teavet allergeenide kohta, edasi uurida. Samuti tuleks hinnata, kas on vaja täiendavaid meetmeid, et kontrollida valmistekstiiltoodetes leiduvate ja sealt eralduda võivate ainete (eelkõige sensibilisaatorite) esinemist, ja vajaduse korral leida lahendus vastavate olemasolevate ELi kemikaalialaste õigusnormide, eelkõige REACH-määruse alusel. Arvesse võetakse ka paralleelselt toimuvate protsesside, nagu ELi tekstiiltoodete ökomärgise kriteeriumide läbivaatamise tulemusi.